

მხატვრული პარადიგმა და ერთი ამერიკული ლიტერატურული ტექსტი

რუსუდან ნიშნიანიძე

ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

ყოველი მთარგმნელი სერიოზულად ირჩევს ავტორს და უეჭველად ითვალისწინებს, რომელი ნაწარმოების თარგმნაა საჭირო ან სასურველი მისი ლიტერატურისათვის; რა შესთავაზოს მკითხველს ახალი ან უჩვეულო; რამდენად გამდიდრდება ან უფრო მრავალფეროვანი გახდება მშობლიური მწერლობის არეალი. თარგმნა შემოქმედებითი პროცესია, შესაბამისად, რთული. თითოეული ჟანრის ნაწარმოების თარგმნა სიფრთხილეს და გარკვეული სპეციფიკის გათვალისწინებას დასაწყისშივე გულისხმობს – იქნება ეს ლირიკული ლექსი, პოემა, ნოველა თუ რომანი. ამჯერად, ნოველაზე ვისაუბრებ. ეს ჟანრი ყოველგვარი მასალის ხელოვნურად დამტევი ფორმა არაა. პირიქით, აქ ფინალით აზრობრივი მოულოდნელობა გამორიცხულია, აქაა მხატვრულად მოულოდნელი ფინალი.

„ათი ამერიკელი“ – ასე ჰქვია ნიგნს, რომელიც დასტამბა გამომცემლობა „მერანმა“ (*რედაქტორი თამაზ ნატროშვილი, შემდგენელი როსტომ ჩხეიძე*). აქ ათი საუკეთესო ავტორი თითო ნიმუშითაა წარმოდგენილი: ედგარ ალან პო, ედუარდ ჰეილი, სტივენ კრეინი, შერვუდ ანდერსონი, ფრენსის სკოტ ფიცჯერალდი, უილიამ ფოლკნერი, ერნესტ ჰემინგუეი, ტომას ვულფი, ჯერომ სელინჯერი, ჰენრი მილერი. შესაბამისად, აქ თავმოყრილია ქართველ მთარგმნელთა სრულიად სერიოზული და ნიჭიერი ადამიანების ერთობა: ერეკლე ტატიშვილი, ვახტანგ ქელიძე, ციალა თოფურიძე, ვალენტინა ტატიშვილი, პაატა და როსტომ ჩხეიძეები.

ნოველა, რომლის შესახებაც ვისაუბრებ, თამაზ ნატროშვილის თარგმანი გახლავთ. ამერიკელი მწერალი ედუარდ ჰეილი და მისი „უსამშობლო კაცი“. ქართველი მკითხველი იცნობს არტურ ჰეილს და მის ლიტერატურულ ნიმუშებს, ხოლო ედუარდ ჰეილი (1822-1909) პირველად ითარგმნა. იგი გახლავთ ავტორი ნოველების, ესეების, მემუარების; ერთ-ერთი პირველი გამოცხადება დადებითად წერილით უოლტ უიტმენის ნიგნს „ბალახის ფოთლები“. „უსამშობლო კაცი“ 1863 წელს დაიწერა, გამოქვეყნდა იმავე წლის დეკემბერში ჟურნალ „ატლანტიკ მანსლის“ ფურცლებზე. მოთხრობა არაერთი ინტერპრეტაციის საშუალებას იტოვებს.

უსამშობლო კაცი. მაინც რა იგულისხმა ავტორმა, რა სათქმელი ჩადო.

ამერიკელი მწერალი მრავალთაგან ერთს „უსამშობლო კაცს“ დაარქმევს და არაერთ ადამიანს დააფიქრებს. მონათხრობი ერთ მოვლენას აღბეჭდავს, მაგრამ ეს მხოლოდ ერთი კაცის თავგადასავალი არ არის.

„ეგებ ღირდეს მოგიტხროთ მისი თავგადასავალი, რათა ვუჩვენო ჩვენი დროის ახალგაზრდა ამერიკელებს – რას ნიშნავს „უსამშობლო კაცად“ ყოფნა,“ – დაწერს თვითონ (ჰეილი, 2004:45). ყოველ ადამიანს სამშობლოსთან მიმართებაში თავისი ინდივიდუალური დამოკიდებულება გააჩნია. მხატვრულ ნაწარმოებებსაც განსხვავებულად ვკითხულობთ. ესა თუ ის ფაქტიც სხვადასხვა ემოციას აღძრავს და შეფასებაც, არცთუ იშვიათად, სრულიად განსხვავებულია. კონკრეტულიდან – ზოგადამდე ერთი ნაბიჯია.

„...11 მაისს გარდაიცვალა ფილიპ ნოლანი“ – ასე, თითქოს ჩვეულებრივად, გაზეთ „ნიუ-იორკ ჰერალდი-ში“ გამოქვეყნებული სამგლოვიარო განცხადებით იწყება ნოველა. ნაწარმოებში დაცულია მოქმედების ერთიანობა, ანუ ტექსტს ერთი მთავარი კონფლიქტი გააჩნია, ყველა თანასიტუაცია მას ექვემდებარება. მთავარი პერსონაჟი ფილიპ ნოლანია. ვკითხულობთ:

„უებრო ახალგაზრდა ოფიცერი, რომელიც მსახურობდა „დასავლეთ ლეგიონში,“ როგორც მაშინ ეძახდნენ ჩვენი არმიის დასავლეთ დივიზიას“ (ჰეილი, 2004:45).

ნაწარმოებში იქმნება მხატვრული ილუზია იმისა, რომ მომხდარი რეალური ფაქტია. ასე მაგალითად, დასახელებულია აარონ ბარის პირველი გაბედული ექსპედიცია 1805 წელს ნიუ-ორლეანში, „ესპანური შეთქმულება“, „ორლეანის შეთქმულება“, პოლკოვნიკი მორგანი, პრეზიდენტი ჯეფერსონი, სახელმწიფო ლალატში ბრალდებულთა სასამართლო პროცესი რიჩმონდში. აქაა ერთი ცინიკური ფრაზაც: დამნაშავენი დააკავეს – რამდენიმე პოლკოვნიკი და ერთი მაიორი, მაგრამ „სია სრულყოფილი რომ გამხდარიყო, იმათ ლეიტენანტი ნოლანიც მიაყოლეს“ (ჰეილი, 2004:47). არაშემთხვევითი სიტყვა – „მიაყოლეს“. ე.ი. ამგვარი ფაქტები მხოლოდ საბჭოთა სივრცის რეალობა არაა, რომელიც მოგვიანებით მოხდება; დასაჭერთა თუ დასახვრეტთა სიები, არცთუ იშვიათად, შემთხვევითი ადამიანებით რომ „ივსებოდა“. უბრალოდ, საბჭოთა კავშირში ეს მასშტაბურად განხორციელდა. ქართულ პროზაშიც მოგვიანებით არაერთი ლიტერატურული ტექსტი დაინერა, სადაც ამ ეპიზოდს მთავარი იდეური და მხატვრული დატვირთვა მიენიჭა. ერთ მაგალითად, ამჯერად, ოთარ ჩხეიძის რომანს „ბორიაყი“ დავასახელებდი (ამ ლიტერატურული ტექსტის ეკრანიზაციაა „ახალგაზრდა კომპოზიტორის მოგზაურობა“). ამერიკაში, ალბათ, ეს არცთუ ხშირად ხდებოდა, მაგრამ მწერალმა მაინც საჭიროდ ჩათვალა ამ მოვლენაზე მკითხველის ყურადღების მიქცევა. სასამართლო პროცესი გაჭიანურდა. ჭეშმარიტი დამნაშავეები მსჯავრს დაუსხლტნენ. სხდომის დასასრულს სასამართლოს თავმჯდომარემ

საბოლოო სიტყვის წარმოთქმის ნება მისცა ნოლანს, რომელმაც გააფთრებთ იყვირა:

„ემმაკმა დასწყევლოს თქვენი შეერთებული შტატები! ღმერთო ჩემო, არასოდეს აღარ გამაგონოთ შეერთებული შტატების სახელი!“ (ჰეილი, 2004: 47-48).

არა მხოლოდ ხანდაზმული პოლკოვნიკი მორგანი შეძრწუნდა, რომელიც სასამართლოს თავმჯდომარეობდა, არამედ დარბაზიც (და, ალბათ, მკითხველიც!). და მოხდა უპრეცედენტო რამ: ნოლანს საკუთარი უნებლიე სურვილის ასრულება მიესაჯა. კერძოდ, წაკითხული განაჩენი ასე ჟღერდა:

„სასამართლომ გადაწყვიტა, თუკი პრეზიდენტი დასტურს მოგვცემს, რომ თქვენ არასოდეს აღარ გაიგონოთ სახელი შეერთებული შტატებისა“ (ჰეილი, 2004:49).

ადამიანები (*ამ შემთხვევაში პერსონაჟები*) გარკვეული ემოციითაც მოქმედებენ. სიტუაციური განწყობა, არაიშვიათად, საქციელის ახსნასაც იძლევა. განაჩენის მოსმენის შემდეგ „ნოლანს სიცილი აუტყდა... სხვას არავის გაუცინია“. ეს არაა იმ „კომედიის“ დასაწყისი, ხვალ რომ დამთავრდება. ლიტერატურულ ტექსტში მთავარი თემის უწყვეტობასთან გვაქვს საქმე. პოლკოვნიკმა მორგანმა ვაშინგტონში პრეზიდენტ ჯეფერსონს სასამართლოს გადაწყვეტილება პირადად მოახსენა. დასტურიც მიიღო. პატიმარი ორლენში სამხედრო ნავით ჩაიყვანეს და იქ სამხედრო-საზღვაო მეთაურს ჩააბარეს. ამ დღეებიდან საბოლოოდ მოსწყდა ნოლანი მიწას – არა მხოლოდ მშობლიურს, და ხმელეთზე ფეხი აღარასოდეს დაუდგამს. ნაწარმოებში შექმნილია ე.წ. „სივრცის ატმოსფერო“. ყველა განვითარებული მოვლენა და მოქმედებაც ამიერიდან ზღვაზე მოხდება, ამ სივრციდან არ გამოვა, მხოლოდ დრო შეიცვლება.

ნოველაში „ლაპარაკობს“ არა მხოლოდ ავტორი, რომელიც ამა თუ იმ განმარტებას აკეთებს, არამედ საგნებიც; მაგალითად, „სამოქალაქო ლილები“, რომელიც ყველასთვის გასაგები ნათქვამია. რას ვგულისხმობ: ნოლანს შეეძლო, წესდებით დადგენილი სამხედრო მუნდირი ჩაეცვა, მაგრამ არ ჰქონდა ნება, ეტარებინა სამხედრო ლილები, სადაც აღბეჭდილი იქნებოდა ინიციალები ან ემბლემა იმ სამშობლოსი, რომელსაც განუდგა. თავისი ქვეყნის ნიშანს – ემბლემას – ვერ ატარებს, თუმცა ადამიანისათვის საჭირო ღილი მაინც აკერია. გარკვეული წესებითაა განსაზღვრული მისი ცხოვრება: დაუშვებელია გაქცევის შესაძლებლობა, უზრუნველყოფილია იმ შესაფერისი საცხოვრისით, რაციონით, სამოსელით, რომელიც მისი რანგის ოფიცერს შეეფერება. ამასთან, არავის ჰქონდა უფლება, მისთვის შეეხსენებინა, რომ ის ტუსალია ან, მეტიც, დაემცირებინა; მაგრამ კიდევ ერთი აუცილებელი პირობა – ასასრულებელი: მასთან არავის არასოდეს უნდა ეხსენებინა ამერიკა ან

რაიმე ცნობა (საგაზეთო, წიგნიდან) მიეწოდებინა მისთვის. ნოლანისათვის ამერიკა აღარ არსებობდა! ძნელია ამაზე სასტიკი სასჯელის მოფიქრება; ძნელია და, ამასთან, წარმოუდგენელი.

ერთი გარემოებაც ძალიან მნიშვნელოვანია – „არც ერთ კაიუტ-კომპანიას არ ეხალისებოდა მისი სტუმრობა, რადგანაც იძულებულნი იყვნენ, კრინტი არ დაეძრათ სამშობლოზე, ანდა შინ დაბრუნების პერსპექტივებზე, პოლიტიკასა თუ ლიტერატურაზე, მშვიდობასა თუ ომზე – ერთი სიტყვით, ეკრძალებოდათ ლამის ყველაფერი“ (ჰეილი, 2004:53).

საითკენ მიმყავს სათქმელი. მინდა ხაზი გავეუსვა – ამ შემთხვევაში განაჩენი არა მხოლოდ ნოლანის მიმართ გამოიტანეს, არამედ იმ ქვეყნის მიმართაც, რომლის არც ხსენება შეიძლება და არც მასზე ლაპარაკი. თითქოს არც არსებობს. უსამშობლო კაცი და უხსენებელი ქვეყანა. ორივე მხარე ერთნაირადაა დასჯილი!

სიუჟეტში განვითარებული მოულოდნელობები თუ მოგონებები, ასევე, ერთი თემის განვითარებას ემსახურება. შეიძლება თუ არა, იყო ბედნიერი სამშობლოს გარეშე? ეს არაა პათეტიკური შეკითხვა. პირველივე მოგზაურობისას, კეთილი იმედის კონცხთან ნოლანს ხიფათი ელოდა: ინდოეთის ოკეანეში ხანგრძლივი კრუიზით გადიოდნენ. ინგლისელი ადმირალის მოლოდინში ნაპირზე მყოფი იქაური ოფიცრისაგან ბლომად წიგნები მოიმარაგეს. მათ შორის იყო უოლტერ სკოტის „ბალადა უკანასკნელი მენესტრელისა“, რომელიც გაგონილი ყველას ჰქონდა, მაგრამ ნაკითხული – არც ერთს. ერთ დღეს ბიჭებმა შინაურულად ნოლანიც მიიპატიჟეს. გემბანზე ჩამომსხდარნი თამბაქოს ეწეოდნენ და ამ წიგნსაც მორიგეობით კითხულობდნენ. ნოლანის ჯერიც დადგა. როცა ის პირველად გადააწყდა სტრიქონს: „ეს არის ჩემი მშობელი მინა!“ თავადაც მიხვდა, რომ საქმე მთლად რიგიანად ვერ უნდა ყოფილიყო, მაგრამ მთავარი მაინც წინ ელოდა:

და ვისი გულიც არ აენტება,
როცა სამშობლო მის ნაბიჯს იცნობს
უცხოეთიდან მობრუნებისას...
ნუთუ არსებობს ასეთი ვინმე? (ჰეილი, 2004: 57)

ნოლანს მხნეობა არ ეყო, ადგილები გამოეტოვებინა. უბრალოდ, გადაეფურცლა ორიოდ გვერდი, თუმცა არც ამის გაგრძელება შეეძლო. აქვე აღვნიშნავდი, რომ ეს ეპიზოდი საკმაოდ ექსპრესიულად და ემოციურადაა დანერილი. მწერალი ასე აღწერს თავისი პერსონაჟის სულიერ მდგომარეობას: საბრალოს სუნთქვა შეეკრა, ზეზე წამოიჭრა, წიგნი ზღვაში მოისროლა და გაიქცა. როგორც ამბობდნენ, კაიუტიდან ორი თვე აღარ გამოსულა.

ფილიპ ნოლანს არა მხოლოდ კითხვის დასმა არ შეუძლია თავისი ქვეყნის – ამერიკის ირგვლივ, არამედ მისი ხსენებაც აღარ ძალუძს. „შინ დაბრუნე-

ბა“, რაზედაც ლექსშიც იყო ლაპარაკი, მისთვის საბოლოოდ რომ გამოირიცხა მაშინ გააცნობიერა, როცა ამ დამქანცველი კრუიზის შემდეგ მშობლიური ქვეყნისკენ გზაზე დამდგარი ნოლანი საკუთარი ბარგი-ბარხანით სხვა გემზე გადაიყვანეს და ახალ გზას გაუყენეს. ცხადი ახლა-ლა გახდა, რომ მას ციხესაც არ აღირსებდნენ. ამიერიდან ის რამდენიმე ასეულ მილზეც კი არ მიახლოებია იმ მიწას, რომელზეც პირველმა მან თქვა უარი.

შემდეგი შემთხვევა – მეჯლისი „უორენზე“ ნეაპოლის ყურეში. ნოლანიც მიწვეულთა შორისაა. საინტერესო საზოგადოება: ოფიცრები, ამერიკელი კონსულის ოჯახი, მოგზაურები, ულამაზესი ქალბატონები... შავკანიანთა ორკესტრი მონდომებით ასრულებდა არაერთ მელოდიას. მათ დასახელებას დირიჟორი წინასწარ აცხადებდა: „ვირჯინი რილ“, „მანი-მასკ“. ის-ის იყო მორიგი ცეკვა უნდა გამოეცხადებინა: „ჩვენი ძვირფასი ცამეტი შტატი“, რომ კაპიტნის ფარეშმა მოკრძალებით შეახსენა პირობა. შტატები ხმამაღლა აღარავის უხსენებია. მელოდია ჟღერდა მხოლოდ. ყველა ყველაფერს მიხვდა. ნოლანი იმდენად იყო გართული, რომ ამისთვის ყურადღება არც კი მიუქცევია. მან ერთ-ერთი ქალბატონი, მისის გრეფი, საცეკვაოდაც კი გაიწვია. კონტრდანსში ბევრი ლაპარაკი არაა მიღებული, როგორც ეს ვალსშია შესაძლებელი, მაგრამ ნოლანმა იმდენი მაინც მოახერხა, რომ სიტყვა მოგზაურობაზეც ჩამოაგდო, ევროპაზეც და სამშობლოს თაობაზეც ფერგამკრთალმა ფრთხილად იკითხა. ერთი შეხედვით ზოგადმა ფრაზამ:

„ – სამშობლოდან რალა ისმის?“

ქალის რისხვა გამოიწვია:

„ – სამშობლოდან?! მისტერ ნოლან!!! მე მგონი, თქვენ სწორედ ის კაცი ბრძანდებით, სამშობლოს სახელის გაგონებაც რომ აღარ ისურვა“ (ჰეილი, 2004:62).

დაირღვა თუ არა ზნეობრივი კორექტულობა. ფაქტი ერთია, ნანარმოებში ჩართული პერსონაჟები მწერლის ჩანაფიქრს შეასრულებენ. ნოლანს მეტად აღარ უცეკვია!

თავისუფლება – არის თუ არა პოლიტიკური ცნება. ამ შემთხვევაში – უთუოდ. თორემ შინაგანი თავისუფლება, ინტელექტუალური თავისუფლება, მორალური თავისუფლება და სხვა, კიდევ სხვა პლასტებს გულისხმობს, ჩამოთვლა შორს წაგვიყვანდა. საზოგადოებაში ადამიანები ერთმანეთის მოთხოვნილებებს ითვალისწინებენ. აქ კი, საზოგადოება ცალკეა, ნოლანი – ცალკე, მაგრამ ნურც ამას შევხედავთ სწორხაზოვნად. აკი ფილიპ ნოლანი სამაგალითოდ უნდა დაისაჯოს! ადამიანების საქციელს უფლება-მოვალეობათა მთელი წყება განსაზღვრავს. ამ შემთხვევაში კი მთავარი ისაა, რომ ნოლანს რწმენა არ დაუკარგავს. ეს არაა სამშობლოში დაბრუნების კონკრეტული იმედი, ესაა იმედი მისი ქვეყნის კარგად ყოფნისა.

თითოეულმა მომდევნო ეპიზოდმა ფეხდაფეხ უნდა გაამძაფროს ფინალი. ერთ პატარა, ბინძურ შხუნას მონები გადაჰყავდა. გემიდან საქმის მოსაგვარებლად გაგზავნილმა ოფიცერმა პორტუგალიური ენის თარჯიმანი მოითხოვა. ისე აღმოჩნდა, რომ ნოლანის მეტმა სხვამ არავინ იცოდა ეს ენა. შხუნასთან მისულთ უცნაური სანახაობა გადაეშალათ თვალწინ: ჭუჭყი, ქაოსი, და ათასნაირ დიალექტსა და კილოზე ხმამაღლა მოლაპარაკე ზანგები. როცა მათ გამოუცხადეს, რომ თავისუფალნი იყვნენ, გაუგონარი აურზაური და წივილ-კივილი ატყდა; ჰაერში მუშტების აღმართვა, ხტუნაობა, მაგრამ როცა ზანგებმა გაარკვიეს, რომ მათ სამშობლოში კი არა, პალმასის კონცხზე გზავნიდნენ, აი, მაშინ მოხდა გაუთვალისწინებელი: ეს ადამიანები ყაყანებდნენ, კვნესოდნენ, გოდებდნენ. ათასი მიზეზი მოჰყავდათ იმის დასადასტურებად, რომ ისინი უეჭველად სამშობლოში უნდა დაბრუნებულიყვნენ. ეს მასიური სცენაა, რომლის მრავალრიცხოვანი მონაწილენიც ერთი უმთავრესი სათქმელის შესხენებას ემსახურებიან – არანაირი თავისუფლება არ ღირს უსამშობლოდ, სამშობლოს გარეთ! ამ „ყაყანს“ პირდაპირი ფუნქცია აქვს – სიცილი უნდა გადაფაროს! ეს ნოლანისათვის სხვა „ხმაურია“, სხვა გამოფხიზლება.

დაბოლოს, კიდევ ერთი ეპიზოდი. საზღვაო დუელი ინგლისელებთან. მტრისგან ნასროლი ჭურვი ბორცს მოხვდა და მეზარბაზნეთა გუნდი თავის მეთაურიანად გააქრო. ეს იმდენად მოულოდნელად მოხდა, რომ გადარჩენილებმა გონსმოსულ სანიტრებთან ერთად ძლივს გაიტანეს დალუპულთა ცხედრები. უეცრად ნოლანი გამოჩნდა. ყველას თავისი ფუნქცია გაუნანოლა. სიმშვიდე შემოიტანა. თავშესაფარი არ უძებნია. თავისი ხელით დატენა ქვემეხის ლულა და ცეცხლის გახსნის ბრძანებაც გასცა. ამასობაში დანინაურებულ კაპიტანს ნოლანმა განუმარტა, რომ ეს არტილერიაში მიღებული გამოცდილების გაზიარება იყო. როცა ყველაფერი დამთავრდა და ინგლისელებიც დამარცხდნენ, ოფიციალურ ცერემონიაზე გემის კაპიტანმა საჯაროდ გადაუხადა მადლობა ფილიპ ნოლანს, აღუთქვა კიდევ, რომ პაკეშიაც მოიხსენიებდა და ამ დღის აღსანიშნავად საჩუქრად თავისი ხმალი გადასცა. ემოციურად მონათხრობი ამბავი ამგვარი წინადადებით დასრულდება:

„თვითმხილველმა მიაიმბო, ნოლანი ბალღივით ტიროდაო“ და იქვე, მწერლისეული გამძაფრებული ფრაზაც:

„დიახაც, უნდა ეტირა“.

(ჰეილი, 2004:66)

დასტური თუ, იმავდროულად, ნიშნისმიგებითი ტონიც საქციელის გამო – შენს სამშობლოს არ უნდა გაუჯავრდე!

ფილიპ ნოლანმა თავისი კაიუტა პანია სამლოცველოდ აქცია. ის საგნები, რომელთა გარემოცვაშიც ცხოვრობს, არც დეკორაციაა და არც ფონი: ჯორჯ ვაშინგტონის პორტრეტი, დედამიწას ჩაბლაუჭებული არწივი და, რაც მთავარია, რუკა, ისეთი, როგორც თავად ახსოვდა, როგორც წარმოედგინა, ისე დახატა. ეს მისი რეალობაა. ამ დროში ცხოვრობს.

„ვიცი, რომ ვკვდები. სამშობლოში ველარაფერი დამაბრუნებს. ეგებ ახლა მაინც მითხრათ რამე. არა, მოიცათ, მოიცათ! არაფერი თქვათ მანამდე, ვიდრე გეტყოდეთ, თუმცა დარწმუნებული ვარ, ისედაც გეცოდინებათ, რომ ამ გემზე და საერთოდ მთელს ამერიკაში – ღმერთმა აკურთხოს იგი! – არ მოიძებნება კაცი, ჩემზე მეტად რომ იყოს ერთგული სამშობლოსი. არ მოიძებნება კაცი, ვისაც ჩემსავით უყვარდეს ჩვენი ნაომარი დროშა და ჩემსავით ლოცულობდეს მასზე ანდა ჩემსავით სჯეროდეს მისი“ (ჰეილი, 2004:81) – იმ დროსაც, როცა ნოლანი ჩურჩულებს, ხმამაღლა ისმის. რაა ეს? მარტოობა თუ გამძაფრებული სულიერი ერთობა სამშობლოსთან მიმართებაში. ეს უკვე დისპოზიციური, იგივე, შენახული განწყობაა. ამ განწყობით იცხოვრავ; ამ განწყობას მალავდა, თუმცა არასოდეს დაუკარგავს. 55 წელიწადი აღავლენდა მამულის საკეთილდღეოდ უფლისადმი ლოცვას. სიკვდილამდე რამდენიმე საათით ადრე შეიტყო მთელი სიმართლე სამშობლოს შესახებ.

მოგვიანებით, ექიმი დაადასტურებს: „ნოლანი ღიმილით შეხვედროდა სიკვდილს“. ახლა უკვე სიკვდილს დასცინის, სიკვდილს გაერიდება სიცილით. სიცოცხლეში სასიკვდილო განაჩენი გამოუტანა თავს, მოკვდა სულიერად, აქ – უკვე ფიზიკურად. თუმცა ქალაქის ნაგლეჯზე ერთ სურვილს (ანდერძს) მაინც დატოვებს, რომ იმ ქვაზე, რომელსაც ხმელეთზე სიმბოლურად მაინც დადებენ, დაენეროს:

„მას უყვარდა თავისი სამშობლო, როგორც არ ჰყვარებია არავის; მაგრამ ის იყო ყველაზე უღირსი მის შვილთაგან“. (ჰეილი, 2004:87)

კიდევ ერთხელ ვიტყვოდი: რაზეც თქვა უარი, ის აღმოჩნდა ყველაზე სანატრელი და მიუწვდომელი მისთვის. ჩადენილ დანაშაულსაც მთელი ცხოვრება ინანიებდა.

ედუარდ ჰეილი სასულიერო პირი გახლდათ. ის შეერთებული შტატების სენატის კაპელანად მსახურებდა.

ერთხელ მისთვის უკითხავთ:

„– დოქტორ ჰეილ, თქვენ ლოცულობთ სენატისათვის?

– არა, მე ვუყურებ სენატორებს და ვლოცულობ ხალხისათვის“ (ბიოგრაფიები, 2004:313).

ეს კეთილშობილი სასულიერო პირის და პირუთვნელი მწერლის მიერ ნათქვამი სიტყვებია. იგი სწორედ საკუთარი მრევლის, საკუთარი ხალხისათვის წერს. ლიტერატურულმა ტექსტმა იმდენად დიდი მნიშვნელობა შეიძინა,

რომ, როგორც ცნობილი გახდა, უოლტერ დემროშმა შექმნა ოპერა, რომელიც 1937 წელს ნიუ-იორკში, „მეტროპოლიტენ ოპერის“ სცენაზე დაიდგა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ედუარდ ჰეილი, „უსამშობლო კაცი“, კრებ. „ათი ამერიკელი“, გამომც. „მერანი“ თბ. 2004.
2. ბიოგრაფიები, გამომც. „მერანი“ თბ. 2004.

Artistic paradigm and one literary text of the American writer

Rusudan Nishnianidze

Associate Professor,

Ivane Javakishvili Tbilisi State University

Abstract

Every person has an individual attitude toward his homeland. A work of art is also read in different ways. Specific facts give rise to various emotions and assessments that are often quite different.

There is only one step from concrete to general. This article is about Edward Hale's short story "The Man without the Country" translated into Georgian by Tamaz Natroshvili. The story was written in 1863. Short story describes one event, but this is not just a story about one man. What does it mean for the written to be the man without the country? He describes various situations to present one general picture using numerous artistic paradigms. Psychological passages are also quite important in the story.